

cionály a o rukopisy [a pak o výtisky] bible či především Nového Zákona bývala při chudobě sborů potíž. Tím více se Bratří a zvláště kněží cvičili v osvojení celých částí *Pisma* zpaměti. Šlo v podstatě o Nový Zákon, jež Bratří stavěli nad Starý Zákon z týchž důvodů jako Chelčický. Ale přece i starozákonní knihy byly hodnoceny kladně, zvláště knihy vyučující, Žalmy, kniha Kazatel, na niž sepsal r. 1500 výklad B. Jan Černý paní Janě z Liblic, provdané z Pernštejna, a s nimi i apokryfy; snad Krasonický napsal na základě Sir. 2, 1–5 sepsání o službě Bohu. Byli však extremisté, kteří o Starém Zákoně vůbec nechtěli slyšet. Když B. Vavřinec o velikonočních r. 1488 uvedl v lanškrounském shromáždění při kázání řeč prorockou, okřikl jej B. Matouš Tkadlec nepřekně: „I co smíš mluvit? I co nám do Židů? Však my máme Nový Zákon a ne Starý.“ [Psaní proti Kalencovi o původu odtrženců, cit. u Golla 185 pozn.]

I když se v Jednotě těšili, jestliže se kde Bratří rozmnožili pod dojmem vytrvalosti mučených „jako kuřata“ [tak po smrti B. Chulavy ve Vyškově r. 1467] nebo „zahustilo-li se“ jimi v některém místě, nečekali do svých sborů nával. Byli vědomě *menšínou*, z toho množství lidu shrcmážděného, ješto slovů křesťanů, z něhož „těchto časuov k skonání věkuov... Pán Buoh lid sobě vybírá“ jakožto lid zvláštní. „Takt vybírá Pán Ježíš Otcí svému jako po zrněčku.“ Tito vyvolení jdou mezi dvěma žernovy, které je melou; je to moc světská a duchovní. [Spis o ouzké cestě Kristově; Akty I. 206–217.] Přitom jsou si Bratří vědomi se vzácnou skromností, že *nejdou sami církví vyvolenou*: „Žádné shromáždění obláštní, jakkoli veliké bylo by strany počtu lidí, není obecné, totiž zavírající všecken počet věrných, ani strany spasencův, aby kromě nich neměl Bůh nikdíž jinde žádného spasence; než sama víra obecná křesťanská v pravdě zřízeného spasení, ta kdežkoli jest v pravdách svých, po všem jménu křesťanském, činí církev svatou obecnou, kromě níž není spasení.“ [Dekret z r. 1486; D 32.] Bratří věří, že Bůh mnohé „vyvoluje z národuov, z pokolení i z jazykuov a shromažďuje v jednotu církev... aby se v Pánu Kristu milovali, Němci s Čechy, i s Uhry, i s Prušany i z jiných zemí; jakož již to vpravdě jest... ač ještě v malém počtu těch zemí,

což o nich víme“ [Akty I. 334]. „Ke všem se známe, kdež sú koli po všem světě věrní křesťané, jichž žádáme účastni býti ve všem dobrém, kteřížkoli kde ostriehají se v podstatných věcech... kdežkoli v kterém poslušenství služebností požívají od kterýchkoli knězie. Věříme, že v jednotě přebýváme církve svaté, když se spolu ostrieháme v jednotě viery a lásky, skutkuov dobrých... i jednu naději máme k věčnému životu“ [I. 203]. Proto chtějí být ke všem trpěliví. „Žádného nechcem haněti... než radše se modlití, aby ku pokání přišli“ [I. 264]. „Každému bychom rádi posloužili, což jest na nás, a k té jednotě přivedli, kteráž jest Pána Krista Ježíše... věduce, že i nám těžko bylo přijíti k známosti toho dobrého“ [I. 217].

Ale zdaž se jim to podaří? V tomto skromném vědomí vlastních mezí jdou uprostřed bezbožných a Duchem pravdy nevyučných cestou utrpení, „cestou ouzkou Kristovou“, jako *společenství poutníků* do nebeské vlasti. „Sme poutníci a hosté zde na světě, postavení [od Pána Ježíše] u velikém zamoucení a v nebezpečnostvích mnohých; protož myslí svou oddělte se od tohoto světa jako poutníci a počňte obcovati v nebi, kamž konečně žádáte vjíti“, píše ku povzbuzení Bratru Petrovi a Sestrě Káči [I. 579]. Cesta poutnické církve není vábná světu. Je to však bohatá cesta trpělivého vyznávání a ctnostného života, bez bázně před utrpením. Protivenství sluší Bratřím podstupovat s láskou a s odhodláním k smrti, ač nikoli se svévolným jejím vyhledáváním. „Nenie na vuoli lidské, ale kohož Buoh chce, aby trpěl, ten trpěti bude, a kohož sobě hodného učiní k mučedlnictvu. Protož nesluší chvátati k času smrti“ [I. 216].

Mezi Bratry byl přístup nesnadný i proto, že pro úzkost o spasení a ve stálé snaze, aby nedali pohoršení přísluhováním hříchu, měli rozpaky nad mnoha řemesly. Před nepoctivostí v nich varoval již Rokycana a mnohá pochybnými prohlašoval Chelčický. Kdo chtěl být s Bratřimi, nesměl se takovými řemesly živit. Proto přece odešli mnozí z prvních Bratří z Prahy do Kunvaldu, aby žili na venkově co nejprostším způsobem jako zemědělci a pastýři. Jinak se věnovali nejraději řemeslům vyloženě potřebným a obecně užitečným, krejčovství, obuvnictví, tkalcovství. Vyhý-